

Het zakencollege wint terrein: gemeenteraden willen samen wethouders aanwijzen

DEMOCRATIE

Hans Marijnissen – 4:00, 26 maart 2018

Posters voor de gemeenteraadsverkiezingen in Amsterdam. © ANP

De nieuwe gemeenteraden met véél kleine fracties dreigen Nederland onbestuurbaar te maken, maar een alternatieve vorming van het college kan uitkomst bieden.

Verschillende gemeenten besluiten vandaag níet een coalitievorming tussen een aantal partijen te onderzoeken, maar te werken aan een raadsbreed akkoord waarbij zoveel mogelijk partijen zich kunnen aansluiten.

Als ze de uitgangspunten voor het gemeenschappelijke nieuwe beleid eenmaal hebben vastgesteld, kunnen op basis daarvan weer zakelijke profielen van nieuwe wethouders worden geschreven. Iedereen mag daar vervolgens op solliciteren. Of de kandidaten lid zijn van een politieke partij of woonachtig zijn in de desbetreffende gemeente, doet niet ter zake.

De fractievoorzitters vormen vervolgens samen de commissie die de wethouders aanstelt. Zij zoeken vooral naar bestuurders die de klus inhoudelijk kunnen klaren. Op deze manier hebben gemeenten niet langer te maken met matige wethouders die door een partij naar voren worden geschoven, maar kunnen zij kiezen uit mensen die het beste zijn in hun vak. Omdat zij de opdrachten uitvoeren van een zo groot mogelijke meerderheid, kunnen de vak-wethouders ook rekenen op een breed draagvlak.

Dit model is afgelopen vier jaar al met succes toegepast in Zwijndrecht, en Almelo heeft als proef al één wethouder op deze manier laten solliciteren. Maar door de versnippering na de gemeenteraadsverkiezingen slaan meer gemeenten die weg in.

Sollicitatie

Castricum praat er vandaag over. Geplaagd door twee bestuurscrises in 2014 en 2016 voelt de raad er daar weinig voor de coalitievorming in handen te geven van de grootste partij, waarna de oppositie wordt buitengesloten. De fractievoorzitters hebben volgens griffier Vera Hornstra daarom aangedrongen op een openbare bijeenkomst vanavond waarop de verkiezingsuitslag wordt besproken. Daarna gaat een verkenner of informateur de mogelijkheden van een raadsbreed akkoord onderzoeken. Vervolgens komen de profielen voor de wethouders aan bod, en een heuse sollicitatieronde.

In de gemeenten Heerhugowaard, Utrechtse Heuvelrug, Almelo, Bergen, Vlaardingen, Gorinchem en Etten-Leur wordt aan eenzelfde alternatief gewerkt. In Hoorn is wethouder Theo van Eijk (CDA) een fervent voorstander. “Het huidige systeem van coalitievorming is met zoveel kleinere partijen niet langer houdbaar”, zegt hij. In zijn gemeente moeten veertien kleine partijen 35 zetels verdelen. “De samenleving vraagt hierom. De tijd waarin wordt gewerkt met een college van drie partijen is voorgoed voorbij.”

Van Eijk is dan ook pertinent tegen het voorstel van de Groningse hoogleraar Douwe Jan Elzinga die stelt dat een kiesdrempel van twee zetels het beste medicijn is tegen de versplintering. “Nee, je moet juist de verbinding zoeken en het dualisme versterken. Laat de raad als een soort algemeen bestuur van burgers bepalen wat burgemeester en gespecialiseerde wethouders als dágelijks bestuur moeten uitvoeren.”

Kwetsbaar

Voordeel van deze opzet is volgens hem ook dat een wethouder niet langer van één partij is, maar van de hele raad. Dat maakt hem minder kwetsbaar. Het raadsbrede akkoord voorkomt volgens hem dat de partijen die buiten de coalitie vallen, zich aan de kant gezet voelen. “In het nieuwe model kunnen zelfs een- en tweemansfracties invloed uitoefenen”, aldus Van Eijk.

Zijn opmerking over de rol van de raad versus die van het college, sluit naadloos aan bij het rapport van de Raad voor het Openbaar Bestuur van vorige week. Dat onderstreept dat de raad gevuld moet zijn met ‘leken’ die zorgen voor de verbinding met de wijken én het bestuur controleren. In het college moet vooral de vakinhoudelijke deskundigheid vertegenwoordigd zijn.

Ahmed Polat stond op plaats 30 voor de gemeenteraadsverkiezingen in Dordrecht. Toch wist hij met voorkeursstemmen een zetel in de wacht te slepen. "We moeten mensen verbinden. Die verbinding komt niet van partijen als de PVV en DENK, maar van liberale partijen in het politieke midden."